

תוכן עניינים

הקדמה מאת השופט סלים ג'ובראן..... 13

פתח דבר..... 17

שער ראשון : טעות בחוק הפלילי

א. מבוא..... 23

1. כללי – התגבשות הכלל כי "אי־דיעת הדין אינה מתרצת"..... 25

2. ההצדקות לכלל כי "אי־דיעת הדין אינה מתרצת"..... 27

(א) הסברה כי כולם נתפסים כיודעי חוק..... 27

(ב) עליונות החוק והמדינה..... 29

(ג) שיקולים פרגמטיים – קשיי הוכחה והצפת בתי המשפט..... 29

(ד) עקרון החוקיות..... 31

(ה) שיקולים תועלתניים של מדיניות ציבורית..... 32

3. שיקולים תאורטיים התומכים בהכרה בהגנה של טעות בחוק הפלילי..... 34

(א) רקע תאורטי – ענישה על אף טעות בחוק..... 34

(ב) הדדיות הרווח והנטל..... 35

(ג) צדק והוגנות..... 36

4. השפעת הקונסטיתוציונליזציה על סוגיית הטעות בחוק..... 37

(א) עקרון האשמה..... 38

(1) האם טעות בחוק מגלה אשמה?..... 41

(2) חובה לחקור את החוק כאשמה בפני עצמה..... 41

(3) בחירה אנוכית כאשמה?..... 43

(ב) עקרון המידתיות..... 43

(ג) עקרון החוקיות..... 45

5. החריגים המקובלים לכלל כי "אי־דיעת הדין אינה מתרצת"..... 47

(א) חוק לא זמין או לא פורסם כראוי..... 47

(ב) הסתמכות על גורם רשמי..... 47

ב. המודלים השונים להכרה (או אי־הכרה) בהגנת הטעות בחוק בשיטות

המשפט השונות..... 49

1. טעות בחוק הפלילי – ארצות הברית..... 49

(א) טעות בחוק הפלילי בארצות הברית – כללי..... 49

(ב) מבנה המשפט הפלילי האמריקני..... 50

(ג) התפתחות המשפט הפלילי האמריקני בהקשר הרלוונטי לטעות בחוק..... 52

(ד) הסתמכות על חוות דעת של גורם רשמי..... 55

- 55..... (1) הסתמכות על גורם רשמי – כללי
- 56..... (2) שיקולי מדיניות
- 59..... (3) דרישות נוספות למתן הגנת ההסתמכות
- 60..... (4) ניתוח יסודות הגנת ההסתמכות על חוות דעת של גורם רשמי
- 60..... (i) הסתמכות
- 61..... (ii) חוות דעת
- 62..... (iii) גורם רשמי
- 64..... (iv) סמכות נראית או נחזית
- 65..... (5) יסודות מדינתיים נוספים
- 65..... (i) ניו יורק
- 67..... (ii) דלאוור
- 67..... (ה) הסתמכויות נוספות
- 67..... (1) הסתמכות על חוק או החלטה שיפוטית
- 68..... (2) הסתמכות על חוות דעת של עורך דין פרטי
- 70..... (ו) החריג של ניו ג'רזי
- 72..... (ז) הגנת ההליך ההוגן או האזהרה ההוגנת
- 73..... (ח) טעות בחוק השוללת את היסוד הנפשי: סוגיית ה־"Willfulness"
- 74..... (1) פרשנות Willfully
- 76..... (2) ביקורת על פרשנות "Willfully"
- 77..... (ט) השפעת החוקה האמריקנית על המשפט הפלילי האמריקני
- 78..... (1) עקרון האשמה
- 79..... (2) עקרון המידתיות
- 81..... (3) עקרון החוקיות
- 83..... (י) ביקורת כללית על המודל האמריקני
- 83..... 2. טעות בחוק הפלילי – גרמניה
- 83..... (א) כללי – טעות בחוק הפלילי בגרמניה
- 83..... (1) הכלל
- 84..... (2) היסטוריית החריג הכללי
- 88..... (ב) ניתוח הטעות אשר תקים הגנה מפני אחריות פלילית
- 88..... (1) טעות בלתי נמנעת
- 91..... (2) בנוגע לאי־חוקיות המעשה
- 94..... (ג) טעות בחוק כיום
- 95..... (ד) על מבנה המשפט הפלילי הגרמני
- 97..... (ה) השפעת חקיקת חוק היסוד על המשפט הפלילי
- 97..... (1) היסטורית חוק היסוד הגרמני
- 97..... (i) עקרון האשמה
- 99..... (ii) עקרון המידתיות
- 100..... (iii) עקרון החוקיות
- 101..... (ו) ביקורת כללית על המודל הגרמני
- 101..... 3. טעות בחוק הפלילי – ישראל
- 101..... (א) החריג – טעות בלתי נמנעת באורח סביר
- 102..... (1) התפתחות ההכרה בחריג לכלל
- 103..... (2) תיקון מס' 39 – הכרה בחריג של טעות בלתי נמנעת באורח סביר

105.....	(3) הגנת הטעות בחוק הפלילי בפסיקה.
105.....	(i) פסק הדין תנובה
106.....	(ii) פסק הדין טגר
107.....	(iii) סיכום הפסיקה
110.....	(ב) השפעת המהפכה החוקתית על המשפט הפלילי
112.....	(i) עקרון החוקיות
112.....	(ii) עקרון האשמה
113.....	(iii) עקרון המידתיות
115.....	(ג) ביקורת כללית על המודל הישראלי
115.....	(ד) ביקורת כללית על דרישת הסבירות בהגנת הטעות בחוק
117.....	4. טעות בחוק הפלילי – קנדה
117.....	(א) טעות בחוק במשפט הקנדי – כללי
117.....	הכלל: אי-ידיעת החוק אינה מתרצת
118.....	(ב) החריגים לכלל
118.....	(1) גוון של זכות
119.....	(2) טעות על סמך גורם רשמי
121.....	(ג) השפעת הצ'רטר הקנדי לזכויות וחירויות על המשפט הפלילי
122.....	(i) עקרון האשמה
124.....	(ii) עקרון המידתיות
125.....	(iii) עקרון החוקיות
126.....	(ד) ביקורת כללית על המודל הקנדי
127.....	5. טעות בחוק הפלילי – דרום אפריקה
127.....	(א) הרקע להגנת הטעות בחוק הפלילי
128.....	(ב) ההחלטה התקדימית של שנת 1977 – S. v. De Blom
128.....	(ג) ידיעת אי-החוקיות
129.....	(ד) כניסה לתחום מוסדר
130.....	(ה) השלכות הפסיקה

שער שני: בחינה מחודשת של סיווג העבירות במשפט הפלילי

133.....	א. הקדמה
133.....	1. מבוא
134.....	2. תופעת ריבוי העבירות במשפט הפלילי
134.....	(א) הגידול במספר העבירות חסרות תוכן מוסרי
137.....	(ב) הבעייתיות בריבוי העבירות
139.....	3. חשיבות סיווג העבירות במשפט הפלילי
140.....	4. סיווגים נפוצים של העבירות הפליליות
143.....	ב. ההבחנה בין עבירות מי"ס לבין עבירות מ"פ
143.....	1. מבוא להבחנה בין עבירות מי"ס לבין עבירות מ"פ

2. ההבחנה בין עבירות מ"ס ובין עבירות מ"פ כיום..... 144
3. חשיבות ההבחנה בין עבירות מ"ס ובין עבירות מ"פ 145
4. ניסיונות קודמים להבחין בין עבירות מ"ס ובין עבירות מ"פ 146
5. ניסיונות הבחנה תיאורטיים נוספים..... 149
- (א) חלוקת עבירות מ"פ לסוגים שונים 149
- (1) עבירות כלאיים 149
- (2) הפרת הבטחה / משחק הוגן 149
- (ב) פשעי ליבה ופשעים שאינם פשעי ליבה 150
- (ג) עבירות מניעת סיכון ישירות או עקיפות ומפורשות או מרומזות 151
- ג. הצעה להבחנה בין סוגי העבירות הפליליות 153

שער שלישי : הקשר שבין ההבחנה בין העבירות לבין טעות בחוק הפלילי

- א. הנפקות של סוג העבירה לסוגיית הטעות בחוק 161
- פרשנות "Willfully" בעבירות מ"פ או רגולטוריות..... 162
- ב. ניסיונות קודמים לגיבוש מודל לטעות בחוק על בסיס סוג העבירה..... 167
1. לפי האופי הרע אשר מתגלה 167
2. בהיעדר הוראה חוקית אחרת, לעבירות מ"פ הדורשות יסוד נפשי של פזיזות או יותר 169
3. שלילת הגנה כאשר המעשה פסול אינהרטיב ואסור על פי חוק 169
4. הבחנה בין עבירות מ"פ לפי בחינת הסיכון שבעבירה 170
5. חובה יחסית לנוק 170
- ג. ייחוד העבירות הרגולטוריות לעניין סוגיית הטעות בחוק הפלילי..... 171
1. עבירות רגולטוריות והמשפט הפלילי 172
2. עבירות רגולטוריות וטעות בחוק הפלילי..... 174

שער רביעי : המודלים המוצעים להגנת הטעות בחוק לפי סוג העבירה

- א. סוג עבירות ראשון : עבירות מיידיות למשפט הפלילי 181
- ב. סוג עבירות שני : עבירות ביניים..... 183
1. המודל המוצע – חריג כללי עם רשימת חריגים לא סגורה להמחשה ולהכוונה..... 183
- (א) חוסר מודעות לאי-חוקיות – טעות בחוק לעומת אי-ידיעת החוק 187
- (ב) על אף חקירה ולימוד של החוק 188

189.....	(ג) ידיעה באופן כללי כי המעשה אינו חוקי
191.....	(ד) הסתמכות על חוות דעת של גורם רשמי
192.....	(ה) סעיף סל
193.....	2. הסתמכות על חוות דעת של עורך דין פרטי
193.....	(א) שיקולים בעד ונגד מתן הגנה לאור הסתמכות על חוות דעת של עורך דין פרטי
198.....	(ב) הסתמכות על גורם רשמי לעומת הסתמכות על עורך דין פרטי
199.....	(ג) המודל המוצע
201.....	ג. סוג עבירות שלישי: עבירות עקיפות
	1. המודל המוצע למי שאינו עוסק בתחום – דרישת ידיעת החוק כחלק מהיסוד הנפשי של העבירה
202.....	2. המודל המוצע למי שעוסק בתחום – עבירת התרשלות בנוגע לחובה חוקית
203.....	רגולטורית
205.....	3. הטמעת העבירות במשפט הפלילי
209.....	מפתחות
211.....	מפתח חקיקה
215.....	מפתח פסיקה
219.....	מפתח ספרים
223.....	מפתח מאמרים
231.....	מפתח עניינים